

Медийна и интернет комуникация
Media and Internet Communication

**Cancel Culture („култура на отменянето“)
или реторика зад клавиатурата**

DOI 10.55206/XEWX2588

Десислава Добрева

Институт по реторика и комуникации

Имейл: desi.dobрева@gmail.com

Абстракт: В статията се разглежда понятието „култура на отменянето“ (cancel culture). Хипотезата е, че докато явлението се базира на мнението на група хора, а не на логически аргументи, неговите последици винаги са сериозни и в голяма част от случаите могат да се възприемат като посегателство върху свободата на словото, цензура или дори кибертормоз. Към проблема се подхожда качествено, изследването включва разглеждане на феномена в теоретичен и в исторически план. Направен е анализ на актуални събития, както и на документи, сред които статии в медии; научни и популярни публикации, свързани с темата на cancel culture. Реторичните аспекти са проучени в контекста на аргумента срещу личността, лепене на етикети, постигане на дискредитиране на известни личности и др. Виртуалната среда създава условия всеки да изразява своето мнение бързо, свободно, понякога и анонимно; тази среда позволява на хората с достъп до социални мрежи, членовете на онлайн форуми и групи да приемат или отхвърлят авторитети; както и да повлияват директно или индиректно върху формирането на мнение във виртуални групи и общности. Именно това прави темата социално-значима и важна за изследване не само от гледна точка на реториката и виртуалната комуникация.

Ключови думи: култура на отменянето (cancel culture), реторика, кибертормоз, социални медии, отменяне, отменен.

Cancel Culture or Rhetoric behind the Keyboard

Desislava Dobрева

Institute of Rhetoric and Communications

E-mail: desi.dobрева@gmail.com

Abstract: The article discusses the notion of “cancel culture”. The hypothesis is that as long as the phenomenon is based on the opinion of a group of people and

not on logical arguments, its consequences are always serious and, in most cases, can be perceived as an attack on free speech, censorship or even cyberbullying. The problem is approached qualitatively, the study includes an examination of the phenomenon in theoretical and historical terms. An analysis is made of current events as well as documents, including media articles; scholarly and popular publications related to the topic of cancel culture. The rhetorical aspects are explored in the context of argument against authority, labeling, achieving discredit of celebrities, etc. The virtual environment creates the conditions for anyone to express their opinions quickly, freely, and sometimes anonymously; this environment allows people with access to social networks, members of online forums and groups to accept or reject authorities; and to directly or indirectly influence opinion formation in virtual groups and communities. This is what makes the topic socially relevant and important to study, not only in terms of rhetoric and virtual communication.

Keywords: cancel culture, rhetoric, cyberbullying, social media, cancel, cancelled.

Уводни думи

Културата на отменяне (cancel culture) е явление в публичната реч, което не може да се счита за класическо проявление на реториката, но като феномен буди изследователски интерес поради силата на ефекта, който поражда. Културата на отменянето си служи с класически методи за въздействие, изразени посредством съвременните технологии и инкорпорира в себе си изразни средства на вербално и визуално ниво, предадени чрез електронни информационни канали.

Терминът cancel culture набира популярност около 2019 г. и има негативни конотации. Свързва се с психологията на тъпата, която има склонност да реагира лавинообразно. През 2020 г. се налага като термин, до голяма степен благодарение на официалното му приемане като такъв от Oxford Dictionary. [1] Според него култура на отменянето (cancel culture) е практиката на изключване на някого от социалния или професионалния живот чрез отказ да се общува с него онлайн или в реалния живот, защото е казал или направил нещо, с което другите хора не са съгласни. Валидно е допускането, че ефектът от действията, свързани с културата на отменяне, могат да надминат този на ограничаване свободата на словото и до голяма степен да се считат и за кибертормоз.

Теоретични ориентири

По темата са разгледани източници на български и английски език. Проучването показва, че проблемът сериозно се разглежда извън България (Дювал (2020) [2] , Норис (2020) [3], Триго (2020) [4], Бурма (2021) [5],

Новели (2023) [6]. У нас изследователски интерес тепърва се поражда и наличните публикации са предимно в интернет пространството в незадълбочен популярен стил като статии към електронни медии (БНР [7], DarikNews [8], 24 Часа [9], Сега) [10] и лайфстайл портали (Мила – всичко за жената). [11] Трябва да се отбележи приносът на Института по реторика и комуникации (ИРК), който в своя подкаст „Ораторът на 21. век“, епизод 8 „Комуникаторът през 21. век – визуализация и геймификация“ [12] обръща внимание на важността на проблема.

Погледнато в исторически план, културата на отменяне съществува в обществения живот от антични времена и дори и да не е наричана точно така, се осъществява чрез мнозинството (или група от хора), което отхвърля някого, и това винаги има сериозен ефект върху него в личен, професионален и социален аспект. Тя може да приема и други форми, които историята помни: като унищожаване на литература, демонтиране на паметници или в по-съвременен план – бойкот на филмовите награди „Оскар“ през 2016 г., поради липса на разнообразие сред номинираните. Друг пример е движението Black Lives Matter станало изключително популярно през 2020 г. [13]

Хипотеза

Изследването по темата дава основание да се направи допускането, че въпреки че културата на отменяне (cancel culture) се базира на мнението на група хора, а не на логически аргументи, нейните последствия винаги са сериозни и в голяма част от случаите могат да се възприемат като посегателство върху свободата на словото, цензура или дори кибертормоз.

Метод на изследването

Към проблема се подхожда качествено, феноменът е разгледан в теоретичен и в исторически план; като в допълнение е направен и анализ на публикации в български медии, както и на документи като научни и популярни публикации по темата с cancel culture.

Проявления на културата на отменянето

Често в научната литература културата на отменянето е сравнявана с остракизма по времето на Клистен в Древна Гърция след 525 г. пр.н.е. [14] Тази форма на гласуване чрез парчета от счупени глинени съдове (остракони) се счита за демократичен начин на участие в обществения живот и благодарение на нея от Атина биват прогонени за период от 10 години редица граждани, повечето от които способни пълководци, тъй като са считани за опасни за демокрацията. Сериозни наказания, дори смърт, заплаш-

ват тези, които се опитат да се върнат обратно, преди изтичането на периода на наказание.

Културата на отменяне е равносилна на остракизъм и според автори като Грейс Дювал (2020) явлението се отнася до социален климат, в който човек, организация и т.н. е вероятно да бъдат остракирани в отговор на действие, възприемано неправомочно. [15] В резултат човек, група от хора или марка биват отричани, бойкотирани и отхвърляни от социалното пространство. Пипа Норис (2020) пише, че културата на отменяне се стреми да остракира някого, заради нарушаване на социалните норми. [16]

Както в Древна Гърция, така и в съвременен план, остракирането е базирано на лично мнение, а не на логически аргументи, последиците от което обаче са значителни за потърпевшите. Примери в това отношение са движението #CancelNetflix [17], при което сериозно обществено недоволство поражда сериал, разпространяван чрез платформата, в който според недоволните се промотира детска порнография. Хаштагът #CancelNetflix съществува и преди това в Twitter, но става вирусно съдържание, след излъчването на рекламните трейлъри на филма през 2020 година. [18] През 2022 г. редица знаменитости търпят ефектите на културата на отменяне, а именно: Кание Уест – рапър и моден дизайнер [19], който заради антисемитски изказвания губи подкрепата на адвокатата и агента си и договора си с „Адидас“. Илън Мъск [20] се превръща в ходеща мишена и любима цел за онлайн троловете. Още през първите си няколко месеца като изпълнителен директор на Twitter извършва масови съкращения и реформи в платформата, които се отразяват сериозно. В знак на протест, дори собствената му дъщеря се отрича от него и променя името си. Уил Смит заради обидата си към Крис Рок и плесницата [21], която му нанася на филмовите награди „Оскар“ бива прогонен от тях завинаги, а събитието получава световен отзвук и редица други, като Ник Картър, Джони Деп и Амбър Хърт, Оливия Уайлд. [22]

В България един от най-известните примери за остракизъм е случаят с певца Йонислав Йотов – Тото, който изпитва ефектите на силното обществено недоволство заради изказване на участник в един епизод на неговия подкаст, а именно – треньорът Тити Папазов. [23] По времето, в което в страната ни хиляди се събират на протести в подкрепа на млада жена, малтретирана от партньора си, в социалните мрежи се разпространява клип от предаването на Тото с гост Тити Папазов. В него последният признава подобна (в по-лека форма) постъпка от миналото си, негативите за което понася изцяло авторът и водещ на подкаста. Епизодът е излъчен месеци преди събитията с младата жена, но получава популярност едва тогава, за което Тото изцяло поема общественото недоволство. В същото време Българската федерация по футбол (БФБ) [24] само порицава треньора, докато

Тото търпи последствията от това изказване, сваля съответния епизод от подкаста си и част от спонсорите му се оттеглят. Спира продуцирането на подкаста си за месеци и в отговор на незаслужената критика към себе си, публикува авторски видеоклип [25], в който твърди, че е жертва на културата на отменяне (cancel културата). В него той задава актуални въпроси и дори сравнява ефекта от културата на отменяне с кибертормоз. Факт е, че според определението за кибертормоз това са действията чрез използване на интернет за нараняване или заплашване на друго лице, като се изпращат неприятни съобщения [26].

Кибертормозът може да ни засегне по много начини и той представлява тормоз чрез дигиталните технологии. Осъществява се чрез социалните мрежи, платформи за игри и съобщения през смартфони и персонални устройства, предоставящи достъп до интернет. Състои се в повтарящо се действие или поведение, целящо сплашване, предизвикване на чувство на тревога, разгневяване или дразнене и дори засрамване и злепоставяне на потърпевшите.

Написаното до голяма степен съвпада с дейностите, посредством които се осъществява културата на отменяне. Тогава, до каква степен тя е оправдана?

Нека разгледаме какъв е механизмът на културата на отменяне. На първо място имаме т.нар. „войни на клавиатурата“ (от англ. keyboard warriors) Това са потребители на социални медии, които публикуват гневни съобщения или обичат да влизат в спорове в интернет [27]. Друго определение гласи, че това са хора, които публикуват текст и изображения онлайн по агресивен или обиден начин, често без да разкриват собствената си самоличност. [28] Факт е, че интернет и онлайн платформите, въпреки своята публичност и достъпност, позволяват голяма степен на анонимност. Това дава свобода на потребителите да изразяват това, което пожелаят без спазването на норми на поведение и етика в електронното пространство, където общоприетите и установени в реалния живот правила се оказват неприложими или биват лесно пренебрегвани. Този дискурс създава у тях усещането за безнаказаност, липсва поемане на отговорност за действията и изказванията, както и за понасяне на последствията от тях. В допълнение, публичността е налице и присъствието на другите (потребители на социалното интернет пространство) като свидетели е в основата на чувството на срам, на стигмата, които са очакваното наказание спрямо набедения за виновен.

Факт е, че публичното опозоряване и засрамване са ефективен механизъм за налагане на обществени норми. Срамът е емоционално състояние, което се изразява в преживяване на несъвършенство от страна на субекта, който бива критично оценен от друг. Спецификата при културата на отме-

няне обаче е, че опозоряването и отхвърлянето се извършва от нечия собствена общност и традиционните методи на опозоряване се заменят от технологиите, интернет и техните потребители, които критикуват по-скоро индивида, а не неговите постъпки. Поради тази причина, вместо да се „отменят“ публични фигури, започва да се вярва, че е време да се създаде контекстна култура. Разбирането на контекста означава осъждане на исторически грешки, като същевременно се признава потенциалът за растеж. Хората могат да се учат от миналото си и да израснат и следва да им се даде пространство за това. Културата на контекста не означава да се даде свободен пропуск на публични личности да казват или правят каквото им харесва, тя не ги освобождава от отговорността. Това означава, че възможностите за учене и промяна не трябва да се изключват преждевременно. Контекстната култура намалява вероятността от манталитет на тълпата и гарантира, че критиката може да бъде конструктивна. [29]

Обобщение и изводи

От написаното дотук може да се направи изводът, че културата на отменяне разчита на добре познати техники за въздействие върху човешката психика и механизми, доказали се със своята ефективност в един съвременен дискурс на комуникация, а именно електронната интернет среда, опосредствана от наличието на социалните медии и информационните технологии. Последните предлагат голяма степен на анонимност, в много случаи – липса на поемане на отговорност за действията и изказванията на потребителите си и в допълнение са публични, което представлява главното условие за опозоряването на личността (или набедения). Могат да се търсят аналози на културата на отменяне в исторически план, както и извън интернет пространството, като реално погледнато подобни действия по набедяване на някого, за което същият понася сериозни последствия, съществуват от незапомнени времена. В нашата действителност примерите стават все повече, отчасти благодарение на развитието на технологиите, отчасти защото се дава все по-голяма гласност и толерантност на изказванията, което само по себе си води до парадокс – ако един е свободен да говори и мисли каквото пожелае, тогава защо от тук следва ограничаване на свободата на словото на други?

Културата на отменяне задейства механизми на психологическо и емоционално ниво у потърпевшия, разчита на публичността за постигане на желания ефект, предава информация на визуално и вербално ниво и използва съвременни комуникационни канали за достигане до целта. Без логически аргументи, базирайки се само на частно мнение, в много случая може да се спори колко оправдана е тя, тъй като вредата от нея може да се сравнява и с кибертормоз. Културата на отменяне не дава шанс на потър-

певшия да се поучи от грешката си, а чрез нея е единствено осъждан и изпращан в забвение.

В действителност използваните от културата на отхвърляне похвати са добре познати от незапомнени времена. От гледна точка на реториката, считаните за грешки в аргументацията *argumentum ad hominem* (аргумент към, спрямо човека), *argumentum ad populum* (популизъм), *argumentum ad baculum* (аргумент на силата) и други, намират успешно приложение в нейния комуникационен дискурс. Фокусиране върху отделно изказване или нечий акт, а не върху достойнствата на личността като цяло, опит да се дискредитира имиджът, опирайки се на популистки ценности, гръмки фрази, са все често срещани прояви от страна на войните на клавиатурата. В допълнение могат да бъдат използвани и познатите ни фигури на речта, посредством които благодарение на отклонение от общоизвестния смисъл се постига определено въздействие върху аудиторията. Много често те биват изразявани и визуално, което само по себе си може да бъде повод за допълнително наблюдение и последващо изследване в областта.

Въпросът е сериозен и поради съществуващата теория [30], че използването на новите канали за комуникация, води до деградация на езика, в резултат на което съвременният човек все по-често се затруднява да конструира сложни изречения. Негативната тенденция е осезаема и от гледище на промяна в ценностната система на потребителите, разбиранията за добро и лошо, приемливо и неприемливо и други етически категории. Културата на отменяне дава поле за изследвания в сферата на етическите аспекти в междуличностната комуникация във виртуална среда, като кибертормозът е само едно от проявленията, което може да бъде дефинирано с приблизителна точност. Моралните и емоционални щети, които тя причинява, могат да бъдат дискутирани и оспорвани, но съпътстващите материални такива, са лесно доказуеми.

Несъмнено ефектите от културата на отхвърляне могат да бъдат разглеждани и от страна на правото и законодателството, като вид престъпление над личността във виртуалното пространство. За такъв род посегателства до момента не съществува стандартизирана класификация или определения за много от дейностите, които биха могли да се считат за незаконни. В случая с културата на отхвърляне обаче, нямаме разминаване в общоприетите етически норми. Това, което се счита за добро или лошо в реалния живот, е валидно и в електронна среда. Още повече че в интернет пространството потребителите оставят следа, дигитален отпечатък, доказателство за казаното. При наличие на легални механизми за въздействие, всеки потърпевш би бил в състояние да потърси закрила, а обвинителят – би понесъл последствията за клеветата си.

Заклучение

Понастоящем, културата на отменяне е фактор в публичното пространство в интернет и извън него. При нея група хора се обединяват около дадено частно мнение, за да заклеят някого или нещо (компания, бранд и т.н.). Наблюденията обаче показват, че това обединение води до поляризация. Докато едни са единни в мнението си спрямо някого, други се издигат в негова защита. Културата на отменяне разчита на изключването на разума, на логическата аргументация и уповаване само на мнение и емоции. Силата на този феномен се дължи до голяма степен на особеностите на модерното общество, което все повече разчита на интернет, а не на личностните си качества, за намиране на информация. В наши дни интернет и технологиите вече дори не чакат да потърсим информацията, а ни я предлагат, използвайки историята на нашите търсения, интересите ни, според съдържанието, което разглеждаме. Все по-често съвременният човек не мисли критично, а само обработва информация и по този начин, все по-лесно се увлича от тълпата.

Както се вижда, културата на отменяне представлява значим проблем не само от обществена, социална и етична гледна точка, но и в комуникационен аспект. Прилепянето на етикети, аргументите спрямо личността, а дори и само културата на езика и общуването са все теми за дискусии и изследвания в сферата на съвременния комуникационен дискурс и виртуална реторика.

Цитати и бележки

- [1] *Oxford Learner's Dictionaries*. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/cancel-culture?q=cancel+culture>. Retrieved on 08.01.2024.
- [2] Duval, G. (2020). *Cancel Culture's Evolution. Investigating the evolution of Cancel Culture and the impact it has on Society*. Birmingham: Birmingham City University. <https://www.bcuinspired.com/bjft/wp-content/uploads/sites/175/2021/06/MajorProject.pdf>. Retrieved on 05.02.2024.
- [3] Norris, P. (2020). *Closed minds? Is a 'cancel culture' stifling academic freedom and intellectual debate in political science?* (SSRN Scholarly Paper ID 3671026). Social Science Research Network.
- [4] Trigo, L. (2020). *Cancel Culture: the Phenomenon, Online Communities and Open Letters*, https://www.researchgate.net/profile/Laura-Alvarez-Trigo/publication/344512933_Cancel_Culture_the_Phenomenon_Online_Communities_and_Open_Letters/links/5f7d9511299bf1b53e132b34/Cancel-Culture-the-Phenomenon-Online-Communities-and-Open-Letters.pdf. Retrieved on 05.02.2024.
- [5] Burmah, L. (2021). *The Curious Cases of Cancel Culture*. Electronic Theses, Projects, and Dissertations. 1289. <https://scholarworks.lib.csusb.edu/etd/1289>. Retrieved on 05.02.2024.

- [6] Novelli, C. (2023). Cancel Culture: an Essentially Contested Concept? *Athena - Critical Inquiries in Law, Philosophy and Globalization*, Vol.1, No. 2. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4494040. Retrieved on 05.02.2024.
- [7] БНР. (2021). *Особености на кенсъл културата*, <https://bnr.bg/post/101457031/osobenosti-na-kensal-kulturata>. последно посещение на 08.01.2024 г. [BNR. (2021). Osobenosti na kensal kulturata, <https://bnr.bg/post/101457031/osobenosti-na-kensal-kulturata>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- [8] DarikNews. (2021). *Cancel културата и звездите, които си изпатиха от нея*, [tps://dariknews.bg/novini/liubopitno/cancel-kulturata-i-zvezdite-koito-si-izpatiha-ot-neia-2282209](https://dariknews.bg/novini/liubopitno/cancel-kulturata-i-zvezdite-koito-si-izpatiha-ot-neia-2282209). последно посещение на 08.01.2024 г. [DarikNews. (2021). Cancel kulturata i zvezdite, koito si izpatiha ot neya. <https://dariknews.bg/novini/liubopitno/cancel-kulturata-i-zvezdite-koito-si-izpatiha-ot-neia-2282209>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- [9] 24 Часа. (2021). *Cancel Културата – отричане на авторитети или новият другарски съд*. <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/10519002>. последно посещение на 08.01.2024 г. [24 Chasa. (2021). Cancel Kulturata – otrichane na avtoriteti ili noviyat drugarski sad. <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/10519002>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- [10] Сера. (2021). *7 жертви на кенсъл културата у нас*. <https://www.segabg.com/hot/category-then/7-zhertvi-na-kensul-kulturata-u-nasl> последно посещение на 08.01.2024 г. [Sega. (2021). 7 zhertvi na kensal kulturata u nas. <https://www.segabg.com/hot/category-then/7-zhertvi-na-kensul-kulturata-u-nasl> posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- [11] Мила – Всичко за жената., *Що е то кенсъл култура*, <https://www.mila.bg/article/8096759>. последно посещение на 08.01.2024 г. [Mila – Vsichko za zhenata., Shto e to kensal kultura. <https://www.mila.bg/article/8096759>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- [12] Ораторът на 21. век. 8 епизод: *Комуникаторът през 21. век. Визуализация и геймификация*. <https://www.youtube.com/watch?v=Ja8SrwU4Z9E&t=37s>. Последно посещение на 05.02.2024. [Oratorat na 21. vek. 8 epizod: Komunikatorat prez 21. Vek. Vizualizatsia i geymifikatsia. <https://www.youtube.com/watch?v=Ja8SrwU4Z9E&t=37s>. posledno poseshtenie na 05.02.2024.]
- [13] Black Lives Matter. <https://blacklivesmatter.com/>. Retrieved on 05.02.2024.
- [14] Клистен (от старогръцки гр. Κλεισθένης) е политик, живял в Древността в Атина; заемал е позицията главен архонт от 525 до 524 г. Той реализира реформи, които изиграват роля за изграждане на атинската демокрация.
- [15] Duval, G. (2020). *Cancel Culture's Evolution. Investigating the evolution of Cancel Culture and the impact it has on Society*. Birmingham: Birmingham City University. <https://www.bcuinspired.com/bjft/wp-content/uploads/sites/175/2021/06/MajorProject.pdf>. Retrieved on 05.02.2024.
- [16] Norris, P. (2020). *Closed minds? Is a 'cancel culture' stifling academic freedom and intellectual debate in political science?* (SSRN Scholarly Paper ID 3671026). Social Science Research Network.
- [17] #CancelNetflix. <https://www.instagram.com/explore/tags/cancelnetflix/?hl=bg>. Retrieved on 05.02.2024.

- [18] #CancelNetflix. <https://twitter.com/cancelnetflix?lang=bg>. Retrieved on 05.02.2024.
- [19] Kanye West/ Kanye Omari West. <https://www.blackpast.org/african-american-history/west-kanye-omari-1977/>. (04.10.2023.). Retrieved on 05.02.2024.
- [20] Elon Musk. <https://www.britannica.com/biography/Elon-Musk>. Retrieved on 05.02.2024.
- [21] Уил Смит удари Крис Рок на Оскарите. <https://www.youtube.com/watch?v=EDo6SQM4MwI>. последно посещение на 05.02.2024 г. [Uil Smit udari Kris Rok na Oskarite. <https://www.youtube.com/watch?v=EDo6SQM4MwI>. posledno poseshtenie na 05.02.2024 g.]
- [22] South China Morning Post. (2022). *14 celebrities who got cancelled in 2022, from Elon Musk's Twitter mess and Kanye West's controversial comments, to Johnny Depp and Amber Heard's trial, and Cristiano Ronaldo's Man U firing*. <https://www.scmp.com/magazines/style/celebrity/article/3204356/14-celebrities-who-got-cancelled-2022-elon-musks-twitter-mess-and-kanye-wests-controversial-comments>. Retrieved on 11.01.2024 г.
- [23] Тити и Тото #НВП 52. <https://www.youtube.com/watch?v=CX45MEUSI18>. последно посещение на 05.02.2024 г. [Тити и Тото #НВП 52. <https://www.youtube.com/watch?v=CX45MEUSI18>. последно посещение на 05.02.2024 г.]
- [24] Българска федерация по баскетбол. <https://www.basketball.bg/>. посещение на 05.02.2024 г. [Balgarska federatsia po basketbol. <https://www.basketball.bg/>. Poseshtenie na 05.02.2024 g.]
- [25] Gospodari.com. (2023). *Гледайте видеото, което Тото свали от канала си (видео)*. <https://gospodari.com/toto-svali-videoto-v-koeto-se-oprilichava-na-zatvornik-na-kensal-kulturata/>. последно посещение на 15.01.2024 г. [Gospodari.com. (2023). *Gledayte videoto, koeto Toto svali ot kanala si (video)*. <https://gospodari.com/toto-svali-videoto-v-koeto-se-oprilichava-na-zatvornik-na-kensal-kulturata/>. posledno poseshtenie na 15.01.2024 g.]
- [26] Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cyberbullying>. Retrieved on 15.01.2024.
- [27] Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/keyboard-warrior?q=keyboard+warriors>. Retrieved on 12.01.2024.
- [28] Dictionary.com. <https://www.dictionary.com/browse/keyboard-warrior>. Retrieved on 12.01.2024.
- [29] The University of Queensland. (2020). *Celebrities can be cancelled*. <https://stories.uq.edu.au/momentum-magazine/2020/celebrities-can-be-cancelled/index.html>. Retrieved on 11.01.2024.
- [30] Liberman, M. (2011). *Real trends in word and sentence length*. Language log. <http://languagelog ldc.upenn.edu/nll/?p=3534>. Retrieved on 09. 02. 2024.

Библиография

- Burmah, L. (2021). *The Curious Cases of Cancel Culture*. Electronic Theses, Projects, and Dissertations. 1289. <https://scholarworks.lib.csusb.edu/etd/1289>. Retrieved on 05.02.2024.

- Duval, G. (2020). *Cancel Culture's Evolution. Investigating the evolution of Cancel Culture and the impact it has on Society*. Birmingham: Birmingham City University. <https://www.bcuinspired.com/bjft/wp-content/uploads/sites/175/2021/06/MajorProject.pdf>. Retrieved on 05.02.2024.
- Liberman, M. (2011). *Real trends in word and sentence length*. Language log. <http://languageog.ldc.upenn.edu/nll/?p=3534>. Retrieved on 09.02.2024.
- Norris, P. (2020). *Closed minds? Is a 'cancel culture' stifling academic freedom and intellectual debate in political science?* (SSRN Scholarly Paper ID 3671026). Social Science Research Network.
- Novelli, C. (2023). *Cancel Culture: an Essentially Contested Concept? Athena - Critical Inquiries in Law, Philosophy and Globalization*, Vol.1, No. 2. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4494040. Retrieved on 05.02.2024.
- Trigo, L. (2020). *Cancel Culture: the Phenomenon, Online Communities and Open Letters*, https://www.researchgate.net/profile/Laura-Alvarez-Trigo/publication/344512933_Cancel_Culture_the_Phenomenon_Online_Communities_and_Open_Letters/links/5f7d9511299bfb1b53e132b34/Cancel-Culture-the-Phenomenon-Online-Communities-and-Open-Letters.pdf. Retrieved on 05.02.2024.
- Източници и обекти на изследване**
- БНР. (2021). *Особености на кенсъл културата*, <https://bnr.bg/post/101457031/osobenosti-na-kensal-kulturata>. последно посещение на 08.01.2024 г. [BNR. (2021). *Osobenosti na kensal kulturata*, <https://bnr.bg/post/101457031/osobenosti-na-kensal-kulturata>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- Мила – Всичко за жената., *Що е то кенсъл култура*, <https://www.mila.bg/article/8096759>. последно посещение на 08.01.2024 г. [Mila – Vsichko za zhenata., *Shto e to kensal kultura*, <https://www.mila.bg/article/8096759>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- Сега. (2021). *7 жертви на кенсъл културата у нас*, <https://www.segabg.com/hot/category-then/7-zhertvi-na-kensul-kulturata-u-nas>. последно посещение на 08.01.2024 г. [Sega. (2021). *7 zhertvi na kensal kulturata u nas*, <https://www.segabg.com/hot/category-then/7-zhertvi-na-kensul-kulturata-u-nas>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- 24 Часа. (2021). *Cancel Културата – отричане на авторитети или новият другарски съд*, <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/10519002>. последно посещение на 08.01.2024 г. [24 Chasa. (2021). *Cancel Kulturata – otrichane na avtoriteti ili noviyat drugarski sad*, <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/10519002>. posledno poseshtenie na 08.01.2024 g.]
- Ораторът на 21. век. 8 епизод: Комуникаторът през 21. век. Визуализация и геймификация. <https://www.youtube.com/watch?v=Ja8SrwU4Z9E&t=37s>. Последно посещение на 05.02.2024. [Oratorat na 21. vek. 8 epizod: Komunikatorat prez 21. Vek. Vizualizatsia i geymifikatsia. <https://www.youtube.com/watch?v=Ja8SrwU4Z9E&t=37s>. posledno poseshtenie na 05.02.2024.]
- Gospodari.com. (2023). *Гледайте видеото, което Тото свали от канала си (видео)*. <https://gospodari.com/toto-svali-videoto-v-koeto-se-oprilichava-na-zatvornik-na->

- kensal-kulturata/. последно посещение на 15.01.2024 г. [Gospodari.com. (2023). Gledayte videotо, koeto Toto svali ot kanala si (video). <https://gospodari.com/toto-svali-videoto-v-koeto-se-oprilichava-na-zatvornik-na-kensal-kulturata/>. posledno poseshthenie na 15.01.2024 g.]
- DarikNews. (2021). *Cancel културата и звездите, които си изпатиха от нея*, <https://dariknews.bg/novini/liubopitno/cancel-kulturata-i-zvezdite-koito-si-izpatiha-ot-neia-2282209>. последно посещение на 08.01.2024 г. [DarikNews. (2021). Cancel kulturata i zvezdite, koito si izpatiha ot neya, <https://dariknews.bg/novini/liubopitno/cancel-kulturata-i-zvezdite-koito-si-izpatiha-ot-neia-2282209>. posledno poseshthenie na 08.01.2024 g.]
- Cambridge Dictionary*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cyberbullying>. последно посещение на 15.01.2024 г.
- Cambridge Dictionary*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/keyboard-warrior?q=keyboard+warrriors> последно посещение на 12.01.2024 г.
- Dictionary.com. <https://www.dictionary.com/browse/keyboard-warrior> последно посещение на 12.01.2024 г.
- Oxford Learner's Dictionaries*. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/cancel-culture?q=cancel+culture>. Retrieved on 08.01.2024.
- South China Morning Post*. (2022). 14 celebrities who got cancelled in 2022, from Elon Musk's Twitter mess and Kanye West's controversial comments, to Johnny Depp and Amber Heard's trial, and Cristiano Ronaldo's Man U firing. <https://www.scmp.com/magazines/style/celebrity/article/3204356/14-celebrities-who-got-cancelled-2022-elon-musks-twitter-mess-and-kanye-wests-controversial-comments>. Retrieved on 11.01.2024 г.
- The University of Queensland*. (2020). Celebrities can be cancelled. <https://stories.uq.edu.au/momentum-magazine/2020/celebrities-can-be-cancelled/index.html>. Retrieved on 11.01.2024.

Десислава Добрева е доктор по реторика, защитава през 2016 г. дисертация на тема „Етически аспекти в междуличностната комуникация във виртуална среда – социална мрежа Facebook в периода 2003-2016 г.“ в катедра „Реторика“, към Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Бакалавър е по философия и магистър по реторика в Софийския университет. Тя е автор на публикации, свързани с виртуалната реторика. Член е на Института по реторика и комуникации.

Ръкописът е изпратен на 12.02.2024 г.

Рецензиране от двама независими рецензенти: от 20.02.2023 до 21.03.2024 г.

Приемане за публикуване: 23.03.2024 г.

Manuscript was submitted: 12.02.2024.

Double Blind Peer Reviews: from 20.02.2023 till 21.03.2024.

Accepted: 23.03.2024.

Брой 59 на сп. „Реторика и комуникации“ (април 2024 г.) се издава с финансовата помощ на Фонд „Научни изследвания“, договор № КП-06-НП5/65 от 08 декември 2023 г.

Issue 59 of the Rhetoric and Communications Journal (April 2024) is published with the financial support of the Scientific Research Fund, Contract No. KP-06-NP5/65 of December 08, 2023.